

TÜRKİYE'DEKİ ÜNİVERSİTELERE ATANAN REKTÖRLERİN BAĞLI OLDUKLARI FAKÜLTELERE GÖRE DAĞILIMININ İNCELENMESİ

Doç. Dr. Ramazan BAŞTÜRK
Pamukkale Üniversitesi – Türkiye
rbasturk@pau.edu.tr

Özet

Üniversitelere yapılan politik baskılar ve rektör atama yöntemi, Türkiye’de her zaman en önemli tartışma konularından birisi olmuştur. Yükseköğretim Kurumunun (YÖK) rektör belirleme aşamasındaki bazı müdahaleleri, kurumun tarafsızlık ilkesine gölge düşürdüğü yorumlarına da neden olmaktadır. Birçok eğitim araştırmacısı, YÖK’ün rektör belirlemedeki bazı uygulamalarını rektörlük seçim sistemine yapılan antidemokratik müdahaleler olarak değerlendirmektedir. Bu araştırmanın amacı, Türkiye’deki üniversitelerde görev yapan rektörlerinin bağlı oldukları fakültele göre dağılımlarını ortaya çıkarmaktır. Bu amaçla üniversiteler, idari yapılarına göre (Kamu – Vakıf) ve Tıp fakültesine sahip olma durumuna göre (Var – Yok) alt kategorilere ayrılarak incelenmiştir. Ocak 2011 tarihi itibarı ile Türkiye’de var olan 102 Kamu ve 54 Vakıf olmak üzere toplam 156 üniversitede görev yapan rektörlere ait bilgiler Yükseköğretim Kurumu (YÖK) internet sitesinden taranmış, rektörlerin özgeçmişleri dikkate alınarak bağlı oldukları fakülteler belirlenerek veriler elde edilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde, tüm üniversiteler içerisinde görev yapan rektörlerin ağırlıklı olarak “Mühendislik” ve “Tıp” fakültesi kökenli oldukları belirlenmiştir. İdari yapılarına göre rektörlerin bağlı oldukları fakülteler incelendiğinde, “Kamu” üniversitelerine atanan rektörlerin ağırlıklı olarak “Tıp” fakültelerinden “Vakıf” üniversitelerine atanan rektörlerin ise ağırlıklı olarak “Mühendislik” fakültelerinden atandıkları belirlenmiştir. Üniversiteler “Tıp” fakültelerine sahip olma durumlarına göre ayrılarak incelendiğinde ise, “Tıp” fakültesine sahip olan üniversite rektörlerinin yarısının “Tıp” fakültesine bağlı öğretim üyelerinden atandıkları, “Tıp” fakültesine sahip olmayan üniversitelerde ise rektörlerin ağırlıklı olarak “Mühendislik” ve “İktisadi ve İdari Bilimler” fakültelerinden atandıkları belirlenmiştir. Sadece “Tıp” fakültesine sahip olan “Vakıf” üniversitelerindeki rektörlerin ağırlıklı olarak “Tıp” fakültesi öğretim üyelerinden seçilmedikleri, “Tıp” fakültesi öğretim üyeleri yanında “Mühendislik” fakültelerinden rektör atandığı belirlenmiştir. Sonuç olarak, mevcut rektör atama sisteminde fakültelerdeki öğretim üyelerinin kadro sayılarının çok önemli olduğu belirlenmiştir. Mevcut üniversitelerdeki rektörlerin % 85’inin “Mühendislik”, “Tıp”, Fen – Edebiyat” ve “İktisadi ve İdari Bilimler” fakültelerinden atandığı belirlenmiştir. “İletişim”, “Turizm”, “Denizcilik”, “Teknik ve Mesleki Eğitim” gibi fakültelerdeki öğretim üyesi sayısının yeterli olmamasından dolayı bu fakültelerden hiç rektör atamasının yapılmadığı belirlenmiştir. Konu ile ilgili başka ayrıntılı analizlere de araştırmada yer verilerek sonuçlar tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Üniversite Yönetimi, Rektör Seçimi, Kamu ve Vakıf Üniversiteleri, Yükseköğretim, Yükseköğretim Kurulu

GİRİŞ

Eğitimin tarihi insanlık tarihi kadar eski olmakla beraber, çağdaş anlamda üniversite kavramı on birinci yüzyıla kadar uzanmaktadır. Ortaçağın başlangıcından itibaren din temelli okullardan bugünkü anlamda üniversitelere bir dönüşüm gerçekleşmiştir. Avrupa’da ilk üniversiteler olarak 11. ve 12. yüzyıllarda Bologna,

Paris, Oxford ve daha sonraları Montpellier ve Cambridge üniversiteleri ortaya çıkmıştır (Good, 1960; Doğramacı, 2007). Üniversitelerin kurulması ile beraber üniversite yöneticilerin kim olacağı, nasıl ve kimler tarafından seçileceği ve hangi yetkilere sahip olacağı yüzyıllarca tartışıla gelmiştir (Erdem, 2006; Doğramacı, 2007). Tarihsel süreç içerisinde üniversite rektörlerini belirlemek için farklı yöntemler denenmiştir. Örneğin, öğrenciler, üst kurullar (Court) kıdemli profesörler (Regent House), mütevelli heyetler (Search Committee) tarafından seçilen üniversite yöneticileri, Belçika, Danimarka, Finlandiya gibi ülkelerde ilgili bakanlık, İsveç ve Norveç'te bakanlar kurulu, Fransa'da ise eğitim bakanı tarafından atanmıştır (Doğramacı, 2007). Rector, Rektor, President, Chancellor Vice-Chancellor, Principal gibi isimlerle anılan üniversite yöneticileri, üniversite dışından da seçilebildikleri gibi 3 ile 6 yıl arasında değişen sürelerde görev yapmışlardır (Good, 1960; Doğramacı, 2007).

Türkiye'de 1933 yılına kadar başlıca yükseköğretim kurumu olan İstanbul Darülfünunu, Tıp, Hukuk, Edebiyat, Fen ve İlahiyat fakültelerinden oluşmakta ve yöneticisi, "Darülfünun Emni" olarak adlandırılmaktaydı (Baskın, 2001; Doğramacı, 2007). Atatürk her alanda olduğu gibi yükseköğrenim alanında da devrimler yapmıştır. Bu amaçla, Cenevre Üniversitesinden Prof. Malche'nin hazırlamış olduğu yükseköğretime ilişkin rapor Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilmiş ve 2252 sayılı Kanun ile 31 Temmuz 1933 günü İstanbul Darülfünunu kaldırılarak yerine 1 Ağustos 1933 tarihinden itibaren "İstanbul Üniversitesi" kurulmuştur (Baskın, 2001; Yıldız, 2004; Yavuz, 2007; Doğramacı, 2007). Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk üniversitesi olan İstanbul Üniversitesinin yönetiminde köklü değişiklikler öngören kanun ve yönetmelikler bu tarihten itibaren yürürlüğe girmiş ve böylece Türkiye Cumhuriyeti gerçek anlamda üniversitelerini kurmaya başlamıştır (Yıldız, 2004; Doğramacı, 2007).

1933-1946 döneminde İstanbul Üniversitesinin yönetimi rektörde bulunmuştur. Bu dönemde Rektör, Millî Eğitim Bakanı'nın önerisi üzerine Cumhurbaşkanı tarafından atanmıştır. Fakülteleri yöneten dekanlar ise, rektörün önerisi üzerine yine Millî Eğitim Bakanınca atanmıştır (Baskın, 2001; Doğramacı, 2007).

1946-1981 yılları arasındaki çok partili dönemde ise üniversitelere özerklik getirilmesi önerilmiştir. Özerklik, profesörlerden oluşan komisyonun önerisine uyularak, "rektörlerin ve dekanların öğretim üyeleri tarafından seçilmesi" olarak yorumlanmış ve 1946 yılında bu yoruma uygun hükümler taşıyan 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu yürürlüğe girmiştir (Baskın, 2001; Doğramacı, 2007). 4936 sayılı kanun hükümlerine göre üniversiteler kendi seçtikleri yöneticilerin denetimine bırakılmış ve etkin bir denetimin dışında tutulmuşlardır. Kanun'un 12. maddesi, "rektör, fakülte profesörler kurullarının bir arada yapacakları toplantıda iki yıl için, aylıklı ordinaryüs profesör veya profesörler arasından, sıra ile her seçim döneminde başka bir fakülteden olmak üzere salt çoklukla seçilir" hükmünü getirmiştir (Doğramacı, 2007).

12 Eylül 1980 askeri müdahalesi sonrası Türkiye'deki yüksek öğrenim sistemi yeniden yapılandırılmış ve bu çerçevede 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu (6 Kasım 1981) ve Yükseköğretim Kurumları Teşkilatı hakkında 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (20 Temmuz 1982) yürürlüğe girerek yüksek öğrenime ilişkin yasal altyapı oluşturulmuştur. Rektör'ün seçimi ve görev yapısı ile ilgili 2547 sayılı Yükseköğretim Kanun'un 13. maddesi ise şu şekilde düzenlenmiştir: "Üniversite tüzel kişiliğinin

temsilcisi olan rektör, Yükseköğretim Kurulunun önereceği yükseköğretimden sonra en az 15 yıl başarılı hizmet vermiş tercihen devlet hizmetinde bulunmuş ikisi üniversitelerde görevli profesörlerden olmak üzere dört kişi arasından devlet başkanınca beş yıl için atanır. Süresi biten rektör yeniden atanabilir.” Fakat 7 Temmuz 1992 tarihinde çıkarılan yeni bir kanun ile “Yükseköğretim Kurulu tarafından rektör atanması düzeni” kaldırılarak üniversitelerde seçim sistemi uygulanmaya başlanmıştır (Doğramacı, 2007). Yapılan değişikliğe göre, her üniversitede en çok oy alan 6 aday arasından 3’ünün YÖK tarafından belirlenmesi ve bu 3 adaydan birinin cumhurbaşkanınca atanması benimsenmiştir. Kısacası, 2547 sayılı Kanun’un yürürlüğe girdiği tarihte üniversite öğretim üyelerinin rektör adaylarının belirlenmesinde bir rollerinin olmamasında rağmen, 7 Temmuz 1992 tarihinde yürürlüğe giren 3826 sayılı Kanun’la yapılan değişiklikle rektör aday adaylarını seçilmesi yetkisi üniversite öğretim üyelerine verilmiştir.

Bu noktada YÖK, ilgili yasadan aldığı yetkilere dayanarak, bazı üniversitelerde en çok oy alan 6 aday arasından cumhurbaşkanına gönderilecek ilk üç adayı belirlerken, en çok oy alan kimi adayları ikinci veya üçüncü sıraya indirerek daha az oy alanları liste başına getirerek bazı değişiklikler yapmaya başlamıştır. Cumhurbaşkanlığı makamı da, bazı üniversiteler için YÖK’ün birinci sırada önerdiği aday yerine ikinci veya üçüncü sıradaki adayı tercih etmiş; bazı üniversiteler için de önerilen adayların hiçbirini beğenmeyerek YÖK’e iade etmiş ve yeni aday belirlenmesini istemiştir (Doğramacı, 2007). Hem YÖK’ün hem de Cumhurbaşkanlığının Ölçme ve Değerlendirmenin hangi ilkelerine göre bu kararları aldıkları da kamuoyu ile paylaşılmamıştır.

YÖK ve Cumhurbaşkanlığınca yapılan listeler üzerindeki bazı tasarruflar, zaman içerisinde öğretim üyelerinin protestolarına neden olmuştur. Bu kriz, toplumun birçok kesiminde tepkilere yol açmıştır. Kanuna dayalı yetkileri oldukça fazla olan Rektörlük makamını elde etmek amacı ile Rektör adayları arasında kıyasıya rekabet başlamış ve bu rekabetçi ortam içerisinde sıralamayı belirleyecek olan öğretim üyelerine Rektör adayları tarafından yanlış ve haksız vaatler verilerek oy toplanmaya çalışılmıştır.

Bu yanlışlıkların ve haksızlıkların farkına varan bazı eğitim uzmanları ve araştırmacılar, Rektör seçim sistemi ve üniversite yönetimi ile ilgili ortaya çıkan eksiklikleri gidermek amacı ile değişik zamanlarda üniversitelerin yönetimi ve Rektör seçimi ile ilgili farklı öneriler ortaya koyarak kendilerince bir ölçme ve değerlendirme sistemi geliştirmeye çalışmışlardır. Bu öneriler arasında Rektörlerin sadece öğretim üyeleri yerine tüm üniversite personeli tarafından seçilmesi, üniversite personeli yanı sıra seçimlere öğrencilerin de katılması ya da seçim yerine üniversite içerisinden bir mütevelli heyeti oluşturularak Rektörün bu mütevelli heyet tarafından belirlenmesi gibi öneriler üretilmiştir (Üste, 2003; Aktan, 2007; Çankaya & Töremen, 2010).

Eğitim uzmanı ve araştırmacılar tarafından geliştirilen farklı rektör seçme ve atama önerilerinin her birisinin ölçme ve değerlendirmenin temel ilkeleri de dikkate alınarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Örneğin, Rektörlük seçimi ve atanmasına bir uygulama olarak “Mütevelli Heyet” yöntemi kullanılmak istensin. YÖK’ün gözetim ve denetimi altında, devlet ve vakıf üniversitelerini yönetecek “Mütevelli Heyetlerin” seçimi için nasıl bir “Seçici Kurula” ihtiyaç olduğu, hangi ölçüt ve temel ilkeler ile “Seçici Kurul”un oluşturulacağı önemli bir ölçme ve değerlendirme konusu olarak

görülmelidir. Belirlenecek “Seçici Kurulun” da hangi ölçütleri dikkate alarak “Mütevelli Heyeti” belirleyeceği, “Seçici Kurullar” tarafından oluşturulan “Mütevelli Heyet” in de hangi ölçütleri dikkate alarak Rektör’ü belirleyeceği de aşamalı olarak bir ölçme ve değerlendirme sistemine olan ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır.

Rektörler aynı zamanda Rektörlük makamına gelmeden önce genellikle bir fakültede öğretim üyesi olarak görev yapmakta ve Rektör olarak atandıktan sonra üniversite ile ilgili idari ve mali önemli kararlar vermektedirler. Türkiye’de 2004 yılından beri Analitik bütçe sistemi uygulanmakta ve bu sistemde üniversitelerin finansman kaynakları Hazine Yardımı ve Öz Girdiler olarak iki başlık altında toplanmaktadır (Yükseköğretim Kurulu, 2007; Oruç, Çeken, Tenderis & Özmen, 2011). Üniversitenin tüm finans kaynaklarını kullanmada ana yetkili olan Rektörler, üniversite’nin hangi alanlarının güçlendirileceği, akademik ve idari personel alımı ve fakültele dağılımında nasıl bir yol izleneceği, üniversitenin araştırma fonlarının nasıl harcanacağı gibi konularda belirleyici rol oynamaktadır. Üniversitelerin ana faaliyetlerini kapsayan eğitim, araştırma ve hizmet alanlarında vermiş oldukları kararlar, üniversite Rektörlerinin bağlı buldukları fakültele ve akademik özgeçmişlerine göre de değişiklik gösterebilmektedir. Bu nedenlerden dolayı, başından sonuna kadar Rektör seçimi ve ataması ile ilgili aşamalar, ölçme ve değerlendirme alanını çok yakından ilgilendirmektedir.

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’deki üniversitelerde görev yapan rektörlerinin bağlı buldukları fakültele göre dağılımlarını ortaya çıkarmaktır. Bu amaçla üniversiteler, idari yapılarına göre (Kamu – Vakıf) ve Tıp fakültesine sahip olma durumuna göre (Var – Yok) alt kategorilere ayrılmış ve aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1) Mevcut tüm rektörlerin bağlı buldukları fakültele göre dağılımları arasında bir fark var mıdır?
- 2) Kamu ve Vakıf üniversitelerinde görev yapan rektörlerin bağlı buldukları fakültele göre dağılımları arasında bir fark var mıdır?
- 3) Tıp Fakültesi olan ve olmayan üniversitelerinde görev yapan rektörlerin bağlı buldukları fakültele göre dağılımları arasında bir fark var mıdır?
- 4) Tıp Fakültesi olan ve olmayan Kamu ve Vakıf üniversitelerinde görev yapan rektörlerin bağlı buldukları fakültele göre dağılımları arasında bir fark var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır (Karasar, 2002). Araştırmada çalışma grubunu, Ocak 2011 sonu itibari ile Kamu ve Vakıf üniversitelerde aktif olarak görev yapan rektörler oluşturmaktadır. Üniversite sayılarını ve rektörlere ilişkin bilgileri elde etmek amacı ile Yükseköğretim Kurumunun internet sayfası incelenmiştir (YÖK, 2011). İlgili sayfadaki verilere göre, Ocak 2011 sonu itibari ile Türkiye’de 102’si Kamu, 54’ü Vakıf olmak üzere toplam 156 üniversite yer almaktadır. Bu üniversitelerin rektörlerinin özgeçmişleri dikkate alınarak incelenmiş, rektörlüğe atanmadan önce en son hangi fakülteye bağlı olarak görev yaptıkları belirlenerek veriler elde edilmiştir.

BULGULAR VE YORUM

1-Mevcut tüm rektörlerin bağlı buldukları fakülterlere göre dağılımları: Çalışmada yer alan ilk araştırma sorusu, “mevcut tüm rektörlerin bağlı buldukları fakülterlere göre dağılımları arasında bir fark var mıdır?” şeklinde oluşturulmuştur. Araştırma sorusu ile ilgili elde edilen bulgular Tablo 1’de ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 1. Rektörlerin fakülterlere göre dağılımı

Fakülterler	n	%	χ^2	p
Mühendislik	42	26.9	227.5	0.00
Tıp	36	23.1		
Fen – Edebiyat	27	17.3		
İktisadi ve İdari Bilimler	26	16.7		
Ziraat	10	6.4		
İlahiyat	4	2.6		
Veterinerlik	3	1.9		
Eğitim	2	1.3		
Teknik Eğitim	2	1.3		
Hukuk	1	.6		
Güzel Sanatlar	1	.6		
Diş Hekimliği	1	.6		
Eczacılık	1	.6		
Toplam	156	100.0		

Tablo 1 incelendiğinde, Türkiye’deki “Kamu” ve “Vakıf” olmak üzere toplam 156 üniversitenin yer aldığı görülmektedir. Bu üniversitelerde aktif olarak görev yapan rektörlerin rektörlüğe atanmadan önce bağlı buldukları fakülterlere dikkate alındığında, en fazla “Mühendislik” ve “Tıp” Fakültesi kökenli öğretim üyelerinin rektör olarak atandıkları görülmektedir. İki grup içerisinde Mühendislik Fakültesine bağlı 42 rektörün (% 26,9) rektör olarak görev yaptığı, bunu 36 rektör ile (% 23,1) Tıp fakültesine bağlı rektörlerin izlediği görülmektedir. Diğer taraftan, Hukuk, Güzel Sanatlar, Eczacılık ve Diş hekimliği fakülterlerinden ise sadece 1 rektörün aktif olarak görev yaptıkları görülmektedir.

Atanan rektörlerin bağlı buldukları fakülterlere göre dağılımlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacı ile tek yönlü Ki-Kare testi kullanılmıştır. Tek yönlü Ki-Kare testi’nin kullanım koşullarından bir tanesi, beklenen göze değerleri > 5 olmasıdır. Fakat beşten küçük beklenen göze değeri % 20’den az ise de Ki-Kare analizine devam edilebilir (Agresti, 1996; Baykul, 2000). Tablo 1’de de görüldüğü gibi yapılan Ki-Kare analizi sonucunda atanan rektörlerin bağlı buldukları fakülterlere göre dağılımlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($\chi^2 = 227.5$; $p < 0.05$). Bu sonuca göre, atanan rektörlerin fakülterlere göre dağılımlarının eşit olmadığı sonucuna varılmıştır. Gözlenen frekans değerlerine baktığımızda, rektörlerin ağırlıklı olarak, Mühendislik, Tıp, Fen – Edebiyat ve İktisadi ve İdari Bilimlere bağlı öğretim üyelerinden atandığı görülmektedir.

2-İdari yapılarına göre (Kamu/Vakıf) üniversitelerinde görev yapan rektörlerin bağlı oldukları fakülterlere göre dağılımları: Çalışmadaki ikinci araştırma sorusu, “Kamu ve Vakıf üniversitelerinde görev yapan rektörlerin bağlı oldukları fakülterlere göre dağılımları arasında bir fark var mıdır?” şeklinde oluşturulmuştur. Araştırma sorusu ile ilgili elde edilen bulgular Tablo 2 ve Tablo 3’de ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 2. Kamu üniversitelerinde görev yapan rektörlerin fakülterlere göre dağılımı

Fakülteler	n	%	χ^2	p
Tıp	29	28.4	119.2	0.00
Mühendislik	25	24.5		
Fen – Edebiyat	19	18.6		
İktisadi ve İdari Bilimler	12	11.8		
Ziraat	8	7.8		
Veterinerlik	3	2.9		
İlahiyat	2	2.0		
Eğitim	1	1.0		
Hukuk	1	1.0		
Teknik Eğitim	1	1.0		
Güzel Sanatlar	1	1.0		
Toplam	102	100.0		

Tablo 2 incelendiğinde, Türkiye’deki 102 Kamu üniversite rektörünün rektörlüğe atanmadan önce bağlı oldukları fakülteler dikkate alındığında, en fazla “Tıp” ve “Mühendislik” fakültesi kökenli öğretim üyelerinin rektör olarak atandıkları görülmektedir. İki grup içerisinde Tıp fakültesine bağlı 29 rektörün (% 28,4) rektör olarak atandığı, bunu 25 rektör ile (% 24,5) Mühendislik fakültesine bağlı rektörlerin izlediği görülmektedir. Diğer taraftan, 102 devlet üniversitesi içerisinde Eğitim, Hukuk, Teknik Eğitim ve Güzel Sanatlar fakültelerinden ise sadece 1 rektörün aktif olarak görev yaptıkları görülmektedir.

Kamu üniversitelerine atanan rektörlerin bağlı oldukları fakülterlere göre dağılımlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacı ile tek yönlü Ki-Kare testi kullanılmıştır. Tablo 2’de de görüldüğü gibi yapılan Ki-Kare analizi sonucunda atanan rektörlerin bağlı oldukları fakülterlere göre dağılımlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($\chi^2 = 119.2$; $p < 0.05$). Bu sonuca göre, kamu üniversitelerine atanan rektörlerin fakülterlere göre dağılımlarının eşit olmadığı sonucuna varılmıştır. Gözlenen frekans değerlerine baktığımızda, rektörlerin ağırlıklı olarak, Tıp, Mühendislik ve Fen – Edebiyat fakültelerine bağlı öğretim üyelerinden atandığı görülmektedir.

Tablo 3 incelendiğinde, Türkiye’deki 54 “Vakıf” üniversite rektörünün rektörlüğe atanmadan önce bağlı oldukları fakülteler dikkate alındığında, en fazla “Mühendislik” ve “İktisadi ve İdari Bilimler” fakültelerine bağlı öğretim üyelerinin rektör olarak atandıkları görülmektedir. İki grup içerisinde “Mühendislik” Fakültesine bağlı 17 rektörün (% 31,5) rektör olarak atandığı, bunu 14 rektör ile (% 25,9) “İktisadi

ve İdari Bilimler” fakültesine bağlı rektörlerin izlediği görülmektedir. Diğer taraftan, 54 vakıf üniversitesi içerisinde Eğitim, Teknik Eğitim, Dış Hekimliği ve Eczacılık fakültelerinden ise sadece 1 rektörün aktif olarak görev yaptıkları görülmektedir.

Tablo 3. Vakıf üniversitelerinde görev yapan rektörlerin fakültelere göre dağılımı

Fakülteler	n	%	χ^2	p
Mühendislik	17	31.5	58.96	0.00
İktisadi ve İdari Bilimler	14	25.9		
Fen – Edebiyat	8	14.8		
Tıp	7	13.0		
Ziraat	2	3.7		
İlahiyat	2	3.7		
Eğitim	1	1.9		
Teknik Eğitim	1	1.9		
Dış Hekimliği	1	1.9		
Eczacılık	1	1.9		
Toplam	54	100.0		

Vakıf üniversitelerine atanan rektörlerin bağlı buldukları fakültelere göre dağılımlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacı ile tek yönlü Ki-Kare testi kullanılmıştır. Tablo 3’te de görüldüğü gibi yapılan Ki-Kare analizi sonucunda atanan rektörlerin bağlı buldukları fakültelere göre dağılımlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($\chi^2 = 58.96$; $p < 0.05$). Bu sonuca göre, vakıf üniversitelerine atanan rektörlerin fakültelere göre dağılımlarının eşit olmadığı sonucuna varılmıştır. Gözlenen frekans değerlerine baktığımızda, rektörlerin ağırlıklı olarak, “Mühendislik” ve “İktisadi ve İdari Bilimler” fakültelerine bağlı öğretim üyelerinden atandığı görülmektedir.

3-Tıp Fakültesi olan ve olmayan üniversitelerinde görev yapan rektörlerin bağlı buldukları fakültelere göre dağılımları: Çalışmadaki üçüncü araştırma sorusu, “Tıp fakültesi olan ve olmayan üniversitelerinde görev yapan rektörlerin bağlı buldukları fakültelere göre dağılımları arasında bir fark var mıdır?” şeklinde oluşturulmuştur. Araştırma sorusu ile ilgili elde edilen bulgular Tablo 4 ve Tablo 5’de ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 4 incelendiğinde, Türkiye’deki 68 “Kamu” ve “Vakıf” üniversitesinin Tıp fakültesine sahip olduğu görülmektedir. Tıp fakültesi olan bu üniversitelerde görev yapan rektörlerin rektörlüğe atanmadan önce bağlı buldukları fakülteler dikkate alındığında, en fazla 33 rektör ile (% 48,5) Tıp fakültesine bağlı öğretim üyelerinin rektör olarak atandıkları belirlenmiştir. Bir başka ifade ile Tıp Fakültesi olan kamu ve vakıf üniversitelerinde görev yapan rektörlerin yarısının Tıp fakültesine bağlı öğretim üyelerinden atandıkları görülmektedir. Tıp fakültesine bağlı rektörleri 12 rektör ile (% 17,6) Mühendislik fakültesine bağlı rektörlerin izlediği görülmektedir. Diğer taraftan, Tıp fakültesine sahip Kamu ve Vakıf üniversitesi içerisinde Hukuk, İlahiyat, Veterinerlik, Teknik Eğitim, Dış Hekimliği ve Eczacılık fakültelerinden ise sadece 1 rektörün aktif olarak görev yaptıkları görülmektedir.

Tablo 4. Tıp fakültesine sahip üniversitelerinde görev yapan rektörlerin fakülterlere göre dağılımı

Fakülteler	n	%	χ^2	p
Tıp	33	48.5	152.00	0.00
Mühendislik	12	17.6		
Fen – Edebiyat	9	13.2		
İktisadi ve İdari Bilimler	6	8.8		
Ziraat	2	2.9		
Hukuk	1	1.5		
İlahiyat	1	1.5		
Veterinerlik	1	1.5		
Teknik Eğitim	1	1.5		
Diş Hekimliği	1	1.5		
Eczacılık	1	1.5		
Toplam	68	100.0		

Tıp fakültesine sahip olan üniversitelere atanan rektörlerin bağlı oldukları fakülterlere göre dağılımlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediğini belirlemek amacı ile tek yönlü Ki-Kare testi kullanılmıştır. Tablo 4’te de görüldüğü gibi yapılan Ki-Kare analizi sonucunda atanan rektörlerin bağlı oldukları fakülterlere göre dağılımlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($\chi^2 = 152.00$; $p < 0.05$). Bu sonuca göre, Tıp fakültesine sahip olan üniversitelere atanan rektörlerin fakülterlere göre dağılımlarının eşit olmadığı sonucuna varılmıştır. Gözlenen frekans değerlerine baktığımızda, “Tıp” fakültesine sahip olan üniversitelerde rektörlerin ağırlıklı olarak, “Tıp” fakültesine bağlı öğretim üyelerinden atandığı görülmektedir.

Tablo 5. Tıp fakültesine sahip olmayan üniversitelerinde görev yapan rektörlerin fakülterlere göre dağılımı

Fakülteler	n	%	χ^2	p
Mühendislik	30	34.1	107.00	0.00
İktisadi ve İdari Bilimler	20	22.7		
Fen – Edebiyat	18	20.5		
Ziraat	8	9.1		
Tıp	3	3.4		
İlahiyat	3	3.4		
Eğitim	2	2.3		
Veterinerlik	2	2.3		
Teknik Eğitim	1	1.1		
Güzel Sanatlar	1	1.1		
Toplam	88	100.0		

Tablo 5 incelendiğinde, Türkiye’deki Tıp fakültesine sahip olmayan 88 Kamu ve Vakıf üniversitesinin olduğu görülmektedir. Tıp fakültesi olmayan bu üniversitelerde

görev yapan rektörlerin rektörlüğe atanmadan önce bağlı buldukları fakülteler dikkate alındığında, en fazla 30 rektör ile (% 34,1) “Mühendislik” fakültesine bağlı öğretim üyelerinin rektör olarak atandıkları görülmektedir. Bu rektörleri 20 rektör ile (% 22,7) “İktisadi ve İdari Bilimler” fakültesine bağlı rektörler izlemektedir. Diğer taraftan, Tıp fakültesine sahip olmayan 88 Kamu ve Vakıf üniversitesi içerisinde Teknik Eğitim ve Güzel Sanatlar fakültelerine bağlı sadece 1 rektörün aktif olarak görev yaptıkları görülmektedir.

Tıp fakültesine sahip olmayan üniversitelere atanan rektörlerin bağlı buldukları fakülteye göre dağılımlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacı ile tek yönlü Ki-Kare testi kullanılmıştır. Tablo 5’te de görüldüğü gibi yapılan Ki-Kare analizi sonucunda atanan rektörlerin bağlı buldukları fakülteye göre dağılımlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($\chi^2 = 107.00$; $p < 0.05$). Bu sonuca göre, “Tıp” fakültesine sahip olmayan üniversitelere atanan rektörlerin fakülteye göre dağılımlarının eşit olmadığı sonucuna varılmıştır. Gözlenen frekans değerlerine baktığımızda, “Tıp” fakültesine sahip olmayan üniversitelerde rektörlerin ağırlıklı olarak, “Mühendislik”, “İktisadi ve İdari Bilimler” ve “Fen – Edebiyat” fakültesine bağlı öğretim üyelerinden atandığı görülmektedir.

4-Tıp Fakültesi olan ve olmayan Kamu ve Vakıf üniversitelerinde görev yapan rektörlerin bağlı buldukları fakülteye göre dağılımları: Çalışmadaki dördüncü araştırma sorusu, “Tıp” fakültesi olan ve olmayan Kamu ve Vakıf üniversitelerinde görev yapan rektörlerin bağlı buldukları fakülteye göre dağılımları arasında bir fark var mıdır?” şeklinde oluşturulmuştur. Elde edilen bulgular Tablo 6, Tablo 7, Tablo 8 ve Tablo 9’da ayrıntılı olarak verilmiştir.

Tablo 6. Tıp fakültesine sahip kamu üniversitelerinde görev yapan rektörlerin fakülteye göre dağılımı

Fakülteler	n	%	χ^2	p
Tıp	28	50.0	98.61	0.00
Fen – Edebiyat	9	16.1		
Mühendislik	8	14.3		
İktisadi ve İdari Bilimler	5	8.9		
Ziraat	2	3.6		
Hukuk	1	1.8		
İlahiyat	1	1.8		
Veterinerlik	1	1.8		
Teknik Eğitim	1	1.8		
Toplam	56	100.0		

Tablo 6 incelendiğinde, Türkiye’deki 56 “Kamu” üniversitesinin “Tıp” fakültesine sahip olduğu görülmektedir. “Tıp” fakültesi olan bu kamu üniversitelerinde görev yapan rektörlerin rektörlüğe atanmadan önce bağlı buldukları fakülteler dikkate alındığında, en fazla 28 rektör ile (% 50,0) “Tıp” fakültesine bağlı öğretim üyelerinin rektör olarak atandıkları görülmektedir. Bir başka ifade ile “Tıp” fakültesine sahip

“Kamu” üniversitelerinde görev yapan rektörlerin yarısının “Tıp” fakültesine bağlı öğretim üyelerinden atandıkları görülmektedir. “Tıp” fakültesine bağlı rektörleri 9 rektör ile (% 16,1) “Fen – Edebiyat” fakültesine bağlı rektörlerin izlediği görülmektedir. Diğer taraftan, “Tıp” fakültesine sahip “Kamu” üniversitesi içerisinde Hukuk, İlahiyat, Veterinerlik, Teknik Eğitim fakültelerinden ise sadece 1 rektörün aktif olarak görev yaptıkları görülmektedir.

Tıp fakültesine sahip olan kamu üniversitelere atanan rektörlerin bağlı oldukları fakülteye göre dağılımlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacı ile tek yönlü Ki-Kare testi kullanılmıştır. Tablo 6’da da görüldüğü gibi yapılan Ki-Kare analizi sonucunda atanan rektörlerin bağlı oldukları fakülteye göre dağılımlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($\chi^2 = 98.61$; $p < 0.05$). Bu sonuca göre, “Tıp” fakültesine sahip olan kamu üniversitelere atanan rektörlerin fakülteye göre dağılımlarının eşit olmadığı sonucuna varılmıştır. Gözlenen frekans değerlerine baktığımızda, “Tıp” fakültesine sahip olan kamu üniversitelerde rektörlerin ağırlıklı olarak, Tıp fakültesine bağlı öğretim üyelerinden atandığı görülmektedir.

Tablo 7. Tıp fakültesine sahip olmayan kamu üniversitelerinde görev yapan rektörlerin fakülteye göre dağılımı

Fakülteler	n	%	χ^2	p
Mühendislik	17	37.0	48.30	0.00
Fen – Edebiyat	10	21.7		
İktisadi ve İdari Bilimler	7	15.2		
Ziraat	6	13.0		
Veterinerlik	2	4.3		
Tıp	1	2.2		
Eğitim	1	2.2		
İlahiyat	1	2.2		
Güzel Sanatlar	1	2.2		
Toplam	46	100.0		

Tablo 7 incelendiğinde, Türkiye’deki 46 “Kamu” üniversitesinin “Tıp” fakültesine sahip olmadığı görülmektedir. “Tıp” fakültesine sahip olmayan bu “Kamu” üniversitelerinde görev yapan rektörlerin rektörlüğe atanmadan önce bağlı oldukları fakülteler dikkate alındığında, en fazla 17 rektör ile (% 37,0) “Mühendislik” fakültesine bağlı öğretim üyelerinin rektör olarak atandıkları görülmektedir. Bu rektörleri 10 rektör ile (% 21,7) “Fen – Edebiyat” fakültesine bağlı rektörlerin izlediği görülmektedir. Diğer taraftan, “Tıp” fakültesine sahip olmayan 46 “Kamu” üniversitesi içerisinde Tıp, Eğitim, İlahiyat ve Güzel Sanatlar fakültelerinden ise sadece 1 rektörün aktif olarak görev yaptıkları görülmektedir.

Tıp fakültesine sahip olmayan kamu üniversitelere atanan rektörlerin bağlı oldukları fakülteye göre dağılımlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacı ile tek yönlü Ki-Kare testi kullanılmıştır. Tablo 7’de de görüldüğü gibi yapılan Ki-Kare analizi sonucunda atanan rektörlerin

bağlı buldukları fakülterlere göre dağılımlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($\chi^2 = 48.30$; $p < 0.05$). Bu sonuca göre, “Tıp” fakültesine sahip olmayan kamu üniversitelerine atanan rektörlerin fakülterlere göre dağılımlarının eşit olmadığı sonucuna varılmıştır. Gözlenen frekans değerlerine baktığımızda, “Tıp” fakültesine sahip olmayan kamu üniversitelerinde rektörlerin ağırlıklı olarak, “Mühendislik” ve “Fen – Edebiyat” fakültesine bağlı öğretim üyelerinden atandığı görülmektedir.

Tablo 8. Tıp fakültesine sahip vakıf üniversitelerinde görev yapan rektörlerin fakülterlere göre dağılımı

Fakülteler	n	%	χ^2	p
Tıp	5	41.7	6.33	0.00
Mühendislik	4	33.3		
İktisadi ve İdari Bilimler	1	8.3		
Diş hekimliği	1	8.3		
Eczacılık	1	8.3		
Toplam	12	100.0		

Tablo 8 incelendiğinde, Türkiye’deki 12 “Vakıf” üniversitesinin “Tıp” fakültesine sahip olduğu görülmektedir. “Tıp” fakültesi olan bu “Vakıf” üniversitelerde görev yapan rektörlerin rektörlüğe atanmadan önce bağlı buldukları fakülterlere dikkate alındığında, “Tıp” fakültesine bağlı 5 (% 41.7) ve “Mühendislik” fakültesine bağlı 4 (% 33.3) öğretim üyelerinin rektör olarak atandıkları görülmektedir. Bu sonuç, ilk defa bir üniversitede “Tıp” fakültesi olup da ağırlıklı olarak “Tıp” fakültesine bağlı öğretim üyelerinin rektör olarak atanmadıkları bir tablo ortaya koymaktadır. Diğer taraftan, “Tıp” fakültesine sahip “Vakıf” üniversitesi içerisinde İktisadi ve İdari Bilimler, Diş Hekimliği ve Eczacılık fakülterlerinden ise sadece 1 rektörün aktif olarak görev yaptıkları görülmektedir.

Tıp fakültesine sahip olan vakıf üniversitelere atanan rektörlerin bağlı buldukları fakülterlere göre dağılımlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacı ile tek yönlü Ki-Kare testi kullanılmıştır. Tablo 8’de de görüldüğü gibi yapılan Ki-Kare analizi sonucunda atanan rektörlerin bağlı buldukları fakülterlere göre dağılımlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($\chi^2 = 6.33$; $p > 0.05$). Bu sonuca göre, tıp fakültesine sahip olan vakıf üniversitelerine atanan rektörlerin fakülterlere göre dağılımlarının mevcut duruma göre eşit olduğu sonucuna varılmıştır. Gözlenen frekans değerlerine baktığımızda, “Tıp” fakültesine sahip olan vakıf üniversitelerde rektörlerin ağırlıklı olarak, “Tıp” fakültesine bağlı öğretim üyelerinden olmadığı, bunun yanında “Mühendislik” fakültesinden de rektörlerin ağırlıklı olarak atandıkları görülmektedir.

Tablo 9 incelendiğinde, Türkiye’deki 42 “Vakıf” üniversitesinin “Tıp” fakültesine sahip olmadığı görülmektedir. “Tıp” fakültesine sahip olmayan bu “Vakıf” üniversitelerinde görev yapan rektörlerin rektörlüğe atanmadan önce bağlı buldukları fakülterlere dikkate alındığında, en fazla 13’er rektör ile (% 37,0) “Mühendislik” ve “İktisadi ve İdari Bilimler” fakültesine bağlı öğretim üyelerinin rektör olarak atandıkları görülmektedir. Diğer taraftan, Tıp fakültesine sahip olmayan 42 vakıf üniversitesi

içerisinde Eğitim ve Teknik Eğitim fakültelerinden ise sadece 1 rektörün aktif olarak görev yaptıkları görülmektedir.

Tablo 9. Tıp fakültesine sahip olmayan Vakıf üniversitelerinde görev yapan rektörlerin fakültele göre dağılımı

Fakülteler	n	%	χ^2	p
Mühendislik	13	31.0	37.23	0.00
İktisadi ve İdari Bilimler	13	31.0		
Fen – Edebiyat	8	19.0		
Tıp	2	4.8		
Ziraat	2	4.8		
İlahiyat	2	4.8		
Eğitim	1	2.4		
Teknik Eğitim	1	2.4		
Toplam	42	100.0		

Tıp fakültesine sahip olmayan vakıf üniversitelere atanan rektörlerin bağlı oldukları fakültele göre dağılımlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacı ile tek yönlü Ki-Kare testi kullanılmıştır. Tablo 9’da da görüldüğü gibi yapılan Ki-Kare analizi sonucunda atanan rektörlerin bağlı oldukları fakültele göre dağılımlarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($\chi^2 = 37.23$; $p < 0.05$). Bu sonuca göre, “Tıp” fakültesine sahip olmayan vakıf üniversitelere atanan rektörlerin fakültele göre dağılımlarının farklılıklar gösterdiği sonucuna varılmıştır. Gözlenen frekans değerlerine baktığımızda, “Tıp” fakültesine sahip olmayan vakıf üniversitelerde rektörlerin ağırlıklı olarak, “Mühendislik” ve “İktisadi ve İdari Bilimler” fakültele göre bağlı öğretim üyelerinden atandıkları görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma ile ilgili elde edilen sonuçlar incelendiğinde, Türkiye’deki tüm üniversiteler içerisinde görev yapan rektörlerin ağırlıklı olarak “Tıp” ve “Mühendislik” fakültele göre bağlı öğretim üyelerinden oluştuğu belirlenmiştir. Bunun en önemli nedeni olarak “Tıp” ve “Mühendislik” fakültele göre bağlı öğretim üyelerinin Türkiye’deki en eski ve en fazla öğretim üyesine sahip fakültele olması kaynaklandığı söylenebilir.

İdari yapılarına göre üniversiteler “Kamu” ve “Vakıf” üniversitesi olarak ikiye ayrılarak, rektörlerin bağlı oldukları fakültele incelendiğinde, “Kamu” üniversitelere atanan rektörlerin ağırlıklı olarak “Tıp” fakültesinden, “Vakıf” üniversitelere atanan rektörlerin ise ağırlıklı olarak “Mühendislik” fakültelelerinden seçtikleri belirlenmiştir. Kamu üniversiteleri içerisinde en fazla sayıda öğretim üyesini “Tıp” fakültele bünyelerinde bulundurmaktadırlar. 54 “Vakıf” üniversitesi içerisinde sadece 12 “Vakıf” üniversitesi bünyesinde “Tıp” fakültele yer almaktadır. Bu nedenle “Tıp” fakültele kadro olarak “Mühendislik” fakültelelerinin gerisinde kalmaktadır. Bu

durum da “Vakıf” üniversitelerini “Tıp” fakültesi yerine ağırlıklı olarak “Mühendislik” fakültesinden rektörlerin atanmalarına neden olmaktadır.

Üniversitelerin Tıp Fakültelerine sahip olup – olmamaları, rektör belirlemede önemli bir etken olarak görülmektedir. Üniversitelerin “Tıp” fakültelerine sahip olma durumlarına göre ayrılarak incelendiğinde ise, “Tıp” fakültesine sahip olan üniversite rektörlerinin yarısının “Tıp” fakültesine bağlı öğretim üyelerinden atandıkları, Tıp fakültesine sahip olmayan üniversitelerde ise rektörlerin ağırlıklı olarak “Mühendislik” ve “İktisadi ve İdari Bilimler” fakültelerinden atandıkları belirlenmiştir. Bu sonuçta üniversitelerin kadro yapılarının rektör belirlemede ne kadar önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

Araştırmada “Tıp” fakültesine sahip olan ve olmayan “Kamu” ve “Vakıf” üniversiteleri de ayrıntılı olarak incelenmiştir. Tıp fakültesi olan Kamu üniversitelerinde rektörler çoğunlukla “Tıp” fakültelerinden atanırken, Tıp fakültesi olan vakıf üniversiteleri rektörleri sadece Tıp fakültesinden değil, aynı zamanda “Mühendislik” fakültesinden de rektör atanmaları gerçekleşmiştir. Tüm araştırma boyunca sadece Tıp fakültesine sahip olan vakıf üniversiteleri rektörlerini ağırlıklı olarak “Tıp” fakültesinden seçme durumunu değiştirmişlerdir. Bu üzerinde ayrıca tartışmayı gerektirecek önemli bir konu olarak görülmelidir. “Tıp” fakültesine sahip olmasına rağmen rektörlerin ağırlıklı olarak “Tıp” fakültesinden gelmemesi, “Yönetim – Organizasyon” bakımından “Vakıf” üniversitelerinin farklı bir anlayışa sahip oldukları, üniversite üst yönetimini fakültelerin öğretim üyelerinin kadro sayılarına değil de profesyonel yönetim anlayışına sahip olma durumunu göre belirledikleri sonucuna ulaştırmaktadır.

Tıp fakültesine sahip olmayan Kamu ve Vakıf üniversitelerindeki rektörlerin ise ağırlıklı olarak “Mühendislik”, “İktisadi ve İdari Bilimler” ve “Fen – Edebiyat” fakültelerinden atandıkları belirlenmiştir. Eğer bir üniversitede “Tıp” fakültesi yer almıyorsa ise, bu fakültelerin rektör belirlemede daha çok ön plana çıktıkları söylenebilir.

Bu araştırmada tarihi aşamaları da özetlenen rektör atama sistemi, kadro olarak ağırlıklı olan fakülteleri rektör belirlemede avantajlı duruma getirmektedir. Bu nedenle öğretim üye sayıları fazla olan başta “Tıp” fakülteleri olmak üzere “Mühendislik”, Fen – Edebiyat” ve “İktisadi ve İdari Bilimler” fakülteleri rektör belirlemede ağırlıklı rol oynamaktadırlar.

Bu araştırmada, Türkiye’deki 156 üniversitede görev yapan rektörlerin 13 farklı fakülteye bağlı öğretim üyelerinden oluştuğu belirlenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda Türkiye’de değişik isimler altında 32 farklı fakültenin yer aldığı belirlenmiştir. Mevcut rektör belirleme sistemi içerisinde öğretim üye sayısı çok az olduğu ve fazla kadrolaşmadığı için “İletişim”, “Turizm”, “Teknoloji” ya da “Denizcilik” fakültelerinden veya herhangi bir “Meslek Yüksek Okulundan” bir öğretim üyesinin rektör olarak atanması olanaksız hale gelmektedir. Türkiye’deki en önemli sorunlardan bir tanesi ara iş gücünün istihdam planlamalarının yapılamamasıdır. Bu nedenle mesleki eğitime önem verilmesi gerektiği sıklıkla vurgulanır. Fakat mevcut rektör belirleme sistemi içerisinde “Teknik Eğitim” fakültesinden bir öğretim üyesinin rektör olarak atanması hemen hemen olanaksız olarak görülmektedir.

Üniversitelerin işlevleri “araştırma”, “eğitim” ve “hizmet” olarak üç ana sınıfa ayrılmaktadır. Üniversiteleri sevk ve idare edecek olan rektörlerin de bu üç öğeye sahip olmasını zorunlu kılmaktadır. Mevcut rektör atama sistemi ise bu öğelere sahip olma liyakatine değil, çoğunluğun egemenliğine yol açmaktadır. Bunun için de mevcut rektör belirleme sisteminin yeniden yapılandırılmasını gerektirmektedir.

Birçok araştırmada olduğu gibi, bu araştırmada da eksik yönler bulunmaktadır. Bu araştırmada bölüm ve anabilim dalları dikkate alınmadan Tıp, Mühendislik, İktisadi ve İdari Bilimler gibi fakülteler bir bütün olarak ele alınmıştır. İleriki çalışmalarda daha ayrıntılı analizlere gidilerek “Tıp” fakültesi mensubu rektörlerin ya da “Mühendislik” fakültesi mensubu rektörlerin ağırlıklı olarak hangi bölüm / anabilim dalına bağlı oldukları incelenebilir. Ayrıca, üniversite rektörleri ile beraber rektör yardımcılarını da üniversite yönetimi içerisinde etkin roller oynamaktadırlar. Bu nedenle rektör yardımcılarının da özgeçmişleri ve hangi fakültelele bağlı oldukları da ayrıntılı olarak incelenebilir.

Bir başka önemli araştırma konusu ise mali boyutta rektörlerin almış oldukları kararlardır. Rektörlerin eğitim araştırma ve hizmet alanlarında harcadıkları bütçeler ile bağlı buldukları fakülteler arasında bir bağlantının olup – olmadığı da bir başka önemli araştırma konusu olarak ele alınması gerektiği değerlendirilmektedir.

Kaynakça

- Agresti, A. (1996). *Introduction to categorical data analysis*. NY: John Wiley and Sons.
- Aktan, C. C. (2007). *Değişim çağında yüksek öğretim*. Yaşar Üniversitesi Yayını. İzmir.
- Baskın, G. A. (2001). Türkiye’de yükseköğretimin gelişimi. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1): 21-32.
- Çankaya, İ. & Töremen, F. (2010). Türkiye, Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri üniversite yönetimlerinin karşılaştırılması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7 (13), s. 151 – 163.
- Doğramacı, İ. (2007). *Türkiye’de ve dünyada yükseköğretim yönetimi*. Ankara: Meteksan Yayıncılık.
- Erdem, A. R. (2006). Dünyadaki yükseköğretimin Değişimi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15, 299–314
- Good, H. G. (1960). *A history of western education*. The MacMillan Company, NY.
- Karasar, N. (2002). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Nobel Yayınevi, Ankara
- Oruç, O. K., Çeken, E., Tenderis, A. E. & Özmen, H. İ. (2011). Yükseköğretimde kaynak dağılımı üzerine bir değerlendirme: Türkiye’deki devlet üniversitelerinin cari hizmet ödenekleri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 3(4): 19-34
- Üste, R. B. (2003). Üniversite rektörlük seçimine alternatif yaklaşım ve Dokuz Eylül üniversitesi örneği. *Ege Akademik Bakış*, 1(3): 39 – 46.
- Yavuz, A. (2007). Klasik Üniversite mi? Araştırma Üniversiteleri mi? -Yeni Üniversite Gerçeği Işığında Cumhuriyet Üniversitelerinin Gelişimi. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 32(344):11-20
- Yıldız, G. (2004). Atatürk ve Üniversite Reformu. *Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi* 5(7): 191 – 197.
- Yükseköğretim Kurulu. (2007). *Türkiye’nin Yükseköğretim Stratejisi*, Yayın No:2007-1, Ankara.
- Yükseköğretim Kurulu. (2011). <http://www.yok.gov.tr>, (ulaşım tarihi, 28.01.2011)

EDUCATIONAL BACKGROUND OF UNIVERSITY RECTORS IN TURKEY

*Assoc. Prof. Dr. Ramazan BASTURK
Pamukkale University – Turkey
rbasturk@pau.edu.tr*

Extended Abstract

Purpose: Political influence on universities and the way rectors are chosen has always become a hot topic in Turkey. At the same time, the neutrality of Turkish Council of Higher Education (YÖK) and its effects on the rector-nomination system come under scrutiny. Researchers and higher education experts indicates the problems and recurrences of controversial candidate lists stem from YÖK's well-rooted antidemocratic system. The purpose of this study is to investigate the educational background of university rectors in Turkey. Universities were divided by *Public* and *Private* and whether it has *Faculty of Medicine* or not.

Methods: Acting rectors' educational backgrounds were searched and noted from the Turkish Council of Higher education (YÖK) web site in January 2011. Analyses showed that there were 102 public and 54 private and total 156 universities in Turkey.

Findings: Results indicated that educational background of present rectors in Turkey was mainly coming from *Faculty of Engineering* and *Faculty of Medicine*. Fifty percent of the present rectors were appointed from these two faculties. Educational background of present rectors was changed when the universities divided by *Public* and *Private* University. If universities were public universities, mainly rectors were coming from the *Faculty of Medicine*. On the other hand, when the universities were private universities, mainly rectors were coming from the *Faculty of Engineering*. In addition, if university has a *Faculty of Medicine*, half of the present rectors appointed from the *Faculty of Medicine*. Only if universities were "private" universities and have *Faculty of Medicine*, their rectors were mainly not coming from the "*Faculty of Medicine*".

Results and Suggestions: Analysis indicated that even though there were 32 different faculty types in Turkish universities, rectors were mainly coming from 13 different faculties. Results demonstrated that % 85 percent of the rectors' were appointed from four different faculties (*Faculty of Engineering*, *Faculty of Medicine*, *Faculty of Arts and Sciences* and *Faculty of Business*). Results indicated that the intensity of the faculty members play an important role in rectors appointment system in Turkey. Therefore, for example, there were none rectors appointed from the "*Faculty of Communication*", "*Faculty of Tourism*", "*Faculty of Maritime*" or "*Faculty of Technical Education*" because of the limitation of faculty members. These findings suggest a proposed policy revision for rector appointment systems in Turkish Universities.

Keywords: University Administration, Rector Election, Public and Private University, Higher Education, Turkish Council of Higher Education

